

Burana Kulesinin Kültür ve İnanç Turizmine Katkısının SWOT Analiz İle Değerlendirilmesi

Pelin TUNA ARSLAN¹

Öz

Kırgızistan'ın Tokmok şehrinde yer alan Burana Kulesi (Burana Minaresi), Tanrı dağlarının eteklerinde İpek Yolu üzerinde yer almaktadır. Eski adıyla 'Balasagun' olarak bilinen bu tarihi şehir, İslamiyet'i kabul eden ilk Türk devleti Karahanlıların başkentidir. Gözetleme kulesi olarak inşa edilen Burana Kulesi Karahanlıların İslamiyet'i kabul etmesiyle minare olarak kullanılmaya başlamıştır. Bu nedenle 'Türklerin İlk Minaresi' olarak da adlandırılmaktadır. Türklerin İslam dinini kabul etmelerinde önemli bir rol oynayan bu şehir, dini amaçlı gerçekleştirilen turizm faaliyetleri içinde önemli bir uğrak noktasıdır. UNESCO, 2014 yılında Burana Kulesi'ni Dünya Miras Listesine eklemiştir. Bu araştırmada, dünyanın eski kentlerinden biri olan ve aynı zamanda kültürel ve dini açıdan tarihine ışık tutan önemli turistik destinasyonlardan biri olan Burana Kulesi'nin turizm potansiyelinin ve kültürel çekiciliğinin artırılması ve turistik bir ürün olarak ziyaretçi sayısının artırılması ve tanıtılması için nelerin yapılması gerektiği sorusuna yanıt aranmaktadır. Araştırmada, Burana Kulesi'nin kültür ve inanç turizmi kapsamında ele alınarak SWOT analizinin yapılarak ülke turizmi için öneminin vurgulanması amaçlanmaktadır. Elde edilen sonuçlar; Burana Kulesi ve kulenin yer aldığı bölgenin tarihi, kültürel ve dini açıdan çok zengin bir geçmişe sahip olması, tarihi yapısının hemen hemen hiç bozulmamış olması, bölgenin Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinde önemli bir rol oynayan şehirde yer alması ve bu sebeplerden dolayı özellikle kültür ve inanç turizmi açısından turistik çekiciliğinin yüksek olması gibi güçlü yanları ve fırsatları bulunmaktadır. Diğer yandan ise bölgede turistik yatırımların çok yetersiz olması, altyapı ve üstyapı yetersizliklerinin olması, bölgenin turistik açıdan tanınırlığının düşük olması ve bunun için yapılan tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yetersiz olması gibi zayıf yönleri ve oluşabilecek tehditleri de bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Burana Kulesi, Kültür Turizmi, İnanç Turizmi, Kırgızistan, Balasagun

Evaluation of the Contribution of Burana Tower to Culture and Faith Tourism with SWOT Analysis

Abstract

Burana Tower (Burana Minaret), located in the city of Tokmok, Kyrgyzstan, is situated on the Silk Road at the foothills of the Tian Shan Mountains. This historical city, formerly known as "Balasagun," was the capital of the Karakhanid State, the first Turkish state to accept Islam. Originally built as a watchtower, Burana Tower was later used as a minaret after the Karakhanids converted to Islam. For this reason, it is also referred to as "The First Minaret of the Turks." This city, which played a significant role in the acceptance of Islam among Turks, is an important stop for religious tourism. In 2014, UNESCO added Burana Tower to the World Heritage List. This study aims to explore what can be done to enhance the tourism potential and cultural appeal of Burana Tower and to increase visitor numbers and its promotion as a tourist attraction. By conducting a SWOT analysis within the scope of cultural and faith tourism, the study emphasizes the importance of Burana Tower for the country's tourism. The findings highlight several strengths and opportunities, such as the region's rich historical, cultural, and religious past, the well-preserved historical structure of the tower, and its significant role in the Islamic history of the Turks, making it highly attractive for cultural and faith tourism. However, there are also weaknesses and potential threats, including insufficient tourism investments in the area, inadequate infrastructure and facilities, low recognition of the region as a tourist destination, and insufficient promotional and marketing efforts.

Keywords: Burana Tower, Cultural Tourism, Faith Tourism, Kyrgyzstan, Balasagun

Auf İçin / Please Cite As:

Tuna Arslan, P. (2025). Burana Kulesinin kültür ve inanç turizmine katkısının SWOT analiz ile değerlendirilmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14 (2), 826-837. doi:10.33206/mjss.1626208

Geliş Tarihi / Received Date: 24.01.2025

Kabul Tarihi / Accepted Date: 04.02.2025

¹ Öğr. Gör. Dr. - İstanbul Kültür Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Turizm Ve Otel İşletmeciliği, pelintuna_@hotmail.com,

ORCID: 0000-0002-2772-3941

Bu eser CC BY-NC-ND 4.0 lisansı altında lisanslanmıştır.

Giriş

Son yıllarda turizm, artan ekonomik, sosyal ve çevresel rolüyle dünyanın en hızlı büyüyen ekonomik sektörlerinden biri haline gelmiştir. Turizm sadece ekonomik büyümeyi, istihdamı ve kültürel değerlerin, çeşitliliğin ve mirasın geliştirilmesini artırmakla kalmayıp aynı zamanda ülkelerin daha kapsayıcı ve dayanıklı ekonomilere geçişine yardımcı olabilen stratejik bir itici güç olarak kabul edilmiştir (Notarstefano ve Gristina, 2021). Ülkeler mevcut turizm potansiyelini artırmak ve dünya turizminden daha fazla pay alabilmek için rekabet edebilir ve satılabilir ürünler ve hizmetler geliştirme, stratejiler oluşturma yoluna gitmektedirler. Bunun da bir sonucu olarak alternatif turizm çeşitleri gelişmekte ve artmaktadır. Alternatif turizmin çeşitlerinin ortaya çıkmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; her geçen gün kaynakların azalması ve nitelik olarak bozulması, sürdürülebilir turizm anlayışının ortaya çıkması, on iki ay turizm anlayışıyla turizm hareketlerinin bütün yıla yayılması, özellikle yeni nesil tüketicilerinin klasik turizm anlayışından sıkılması ve farklı turizm çeşitleri arayışına girmesi şeklinde sıralanabilir. Bu bağlamda alternatif turizm çeşitlerinden biri olan kültür turizmi, değişen ve gelişen seyahat ve konaklama eğilimleri turistlerin beklentileriyle ve istekleriyle birlikte günden güne büyümektedir. Turistlerin artık daha farklı ve daha otantik yerleri ziyaret etme istekleri, kültürel destinasyonlara yapılan gezilerde artışa neden olmaktadır. Turistler seyahatleri boyunca kültürel anlamda yeni yerler görme isteği içinde oldukları için kültür turizmi giderek gelişme göstermektedir (Uygur ve Baykan, 2007).

Turizm çeşitleri içerisinde kültür turizmini diğer turizm çeşitlerinden ayıran en önemli farklılık öğrenmedir. Kültür, insanların düşündüğü (inanç, tutum, fikir ve değerler), yaptığı (davranış ve yaşayış tarzları) ve ortaya koyduğu (el sanatları gibi sanat eserleri ve diğer kültürel ürünler) unsurlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla kültür; süreçleri (insanların düşünceleri ve yaşama tarzları) ve bu süreçler sonunda ortaya çıkan ürünleri (el sanatları, tarihi ve turistik yapılar ve binalar) ortaya koymaktadır. Bu nedenle kültür turizmi sadece geçmiş kültürlerle ait mekan ve tarihi yapıtların ziyaret edilmesi değil, aynı zamanda bir bölge veya ülkedeki insanların yaşam tarzları, gelenek görenekleri ve değerleri üzerine kurulmuştur (Aklanoğlu, 2010).

Turistlerin farklı kültürlerin miras değerlerine olan ilgileri sonucu gelişen kültür turizmi; tarihsel destinasyonların, yapıların, kalıntıların, müzelerin, fuar ve festivallerin ziyaret edilmesiyle birlikte gelişmeye başlamıştır. Kültürel turizmin ürünleri geçmişten günümüze farklılık göstermektedir. Geçmiş medeniyetlere ilişkin tarihi kalıntılarla birlikte, orada yaşamış insanların yaşam biçimleri, yemek türleri, alışkanlıkları, eğlence ve müzik tarzları, gelenek ve görenekleri, el sanatları kültür turizminin en önemli değerleri arasında küreselleşen dünyada giderek önem kazanmaktadır. Ancak her kültürel ve turistik ürün ya da destinasyon turistik anlamda ilgi çekici olmayabilir. Kültürel çekiciliği turistik bir ürün haline getirmek, destinasyon ya da marka imajı yaratmak planlı bir şekilde tanıtım ve pazarlama çabaları gerekmektedir (Emekli, 2006).

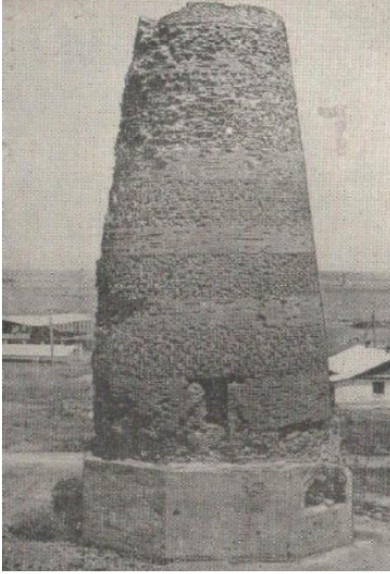
İnanç temelli gerçekleştirilen seyahatler ise yüzyıllardır yaygın bir şekilde her geçen gün büyüyerek devam etmektedir. İnanç turizmi, turizmin en ilkel biçimleri arasında yer almaktadır. İnanç turizmi, hem ziyaretçilerin manevi beklentilerini hem de bu tür destinasyonların ekonomik hedeflerini karşılayan manevi destinasyonlara gitmeyi gerektirmektedir. Dini amaçla seyahat eden gezginlerin hac ziyaretlerine gitme veya kutsal yerleri ziyaret etme konusunda belirgin bir eğilimleri vardır. Milyonlarca kişi her yıl dini mekanları ziyaret etmekte ve dünya genelinde yaklaşık 600 milyon turistin dini ve manevi yolculuklara çıktığı tahmin edilmektedir (Das, Kondasani ve Deb, 2023). İnanç turizmi çok eski çağlardan buyana alışılagelmiş, ilk turizm hakaretlerinden biri olmakla beraber tapınaklara yapılan ziyaretleri, kiliselerdeki duaları ve seremonileri, kutsama ayinlerini, toplantıları ve gezileri kapsamaktadır. Aynı zamanda kültür turizminin bir çeşidi olarak da ilişkilendirilen inanç turizmi, insanların dini inançlarına göre farklılık göstermektedir. Genel olarak bakıldığında ibadet amaçlı yapılsa da, aynı zamanda somut olan kültürel varlıkları tanıma, toplumsal bağ kurma ve kültürel değerlere sahip çıkma amaçlı olarak da gerçekleşmektedir (Çikolar, 2023).

Burana Kulesi

Burana Kulesi, Kırgızistan'ın başkenti Bişkek şehrine yaklaşık 12 km uzaklıkta bulunan Tokmok şehrinde yer almaktadır. Çüy Vadisi olarak adlandırılan bölgede kurulan Balasagun, erken Orta Çağ dönemine ait antik yerleşim yerinde bulunmaktadır (Akgöz, Şalvarcı ve Tengilimoğlu, 2019). Günümüzde Kırgızistan'ın kuzeyinde yer alan Tokmok şehrinde bulunan eski adıyla Balasagun ya da Kırgızca Balasagun olarak adlandırılan şehrinde bulunan 'Burana Minaresi' ya da yaygın olarak bilinen yeni adıyla 'Burana Kulesi' eski Türk tarihi için çok önemli bir konumda yer almaktadır. Burana Kulesi Türk Devletleri'ni

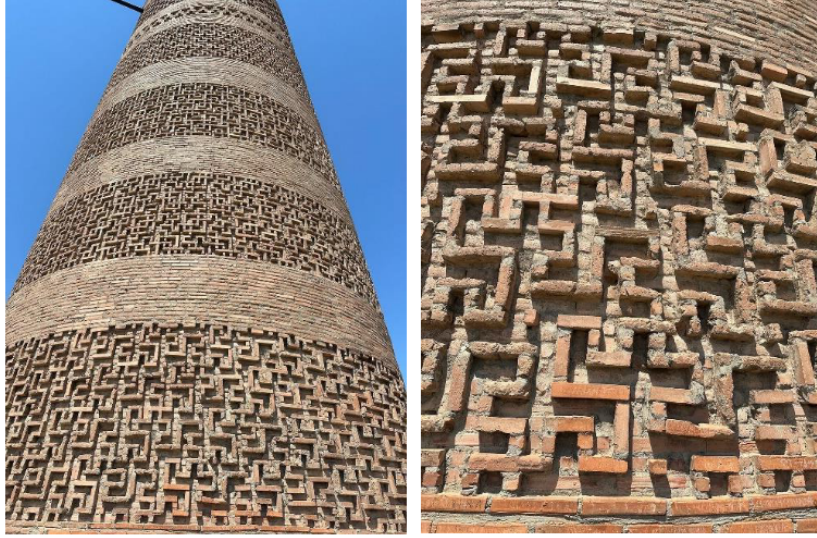
içine alan coğrafyadaki (Orta Asya) ilk minare olması açısından ünlü ve yapımı bakımından yüksek minarelerin en eskisidir (Yıldız, 2014).

Kırgızistan topraklarında birçok yeni şehir kurulmuş ve Müslümanların dini görevlerini yerine getirmek adına ibadet ve ziyaret yerleri inşa edilmiştir. Burana minaresi ise Balasagun kentinde yapılan caminin bir parçası olduğuna ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır (Alieva, 2019). Bu gibi minareler öncelikle dine inananları Allah'a ibadet etmeye davet etmek (ezan okumak) için kullanılan bir yer iken, diğer yandan kaleyi korumada gözetleme için uygun bir yer olmuştur. Minarenin diğer bir kuruluş amacı ise bilimsel kanıtlara dayanmamakla beraber rivayetlerle anlatılmaktadır. Özellikle Orta Asya coğrafyasında ve çöl ikliminde kervanlara yol göstermek amacıyla inşa edildiği düşünülmektedir. Yaklaşık her 150 km mesafeye kurulan yapılar, geceleri tepesinde yanan ateş sayesinde deniz feneri gibi kervanlara yol göstermektedir (Akgöz vd., 2019).

Resim 1. Burana Kulesi Eski Hali, 1974 (Akgöz vd., 2019); **Resim 2.** Burana Kulesi Yeni Hali, 2024 (Wikipedia, 2024)

Burana Kulesi, X. yüzyılın sonu, XI. yüzyılın başında kurulmuştur. Burana Kulesi, Karahanlı mimarisinin ilk örneklerinden biridir. Bilim adamlarına göre, X. yüzyıla kadar minareler çok yüksek yapılmamıştır. Ancak arkeologların tahmini hesaplamalarına göre, Burana Kulesi'nin ilk yüksekliği 45–46 metreye kadar ulaşmaktadır. Bu tahmine göre Karahanlı dönemi yüksek minarelerin kurulmasına öncülük yapmıştır. Zaman içerisinde, doğal afetler ve savaşlar kulenin zarar görmesine neden olmuştur. Günümüzde ise kulenin yüksekliği 26 metreye ulaşmaktadır (Törökhan Uulu, 2015).

Resim 3. ve Resim 4. Burana Kulesi'nin Duvar Taşları (Tripadvisor, 2024)

Burana Kulesi 25x25x5 cm ölçülerindedir ve tuğlalar ile yapılmıştır. Temelinin yer altındaki derinliği 5-6 metre olup, taşlar ve pişirilmış tuğlalar koyularak, bazı yerlerine de am ağacından kalaslar yapılarak yer altından yukarı doğru çok sıkı bir şekilde örölmüştür. Temelin üzerindeki uzunluğu ve genişliği 12,3x3x12,3 metre, yüksekliği ise 1,2 metre olan kare şeklinde zemin merdiveni yapılmıştır. Merdivenin genişliği 40 cm, yüksekliği ise 50 cm boyundadır. Kule, zeminden yukarıya doğru iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü, 8 kenarlı 4 metre yüksekliğindeki sekizgenden oluşmaktadır. İkinci bölümü ise, pişmiş tuğladan silindır şeklinde olarak yukarı doğru yükseldikçe incelen 18 metre yükseklikteki gövdeden meydana gelmektedir. Kule aşağıdan yukarıya doğru daralmaktadır. Dipteki apı 10,4 metre, yukarı ucu 6 metreden oluşmaktadır (Törökan Uulu, 2015).

Resim 5. ve Resim 6. Burana Kulesi Merdivenleri (Tripadvisor, 2024)

Burana Kulesi'nin tepesine çıkmak için öncelikle 5 metre yükseklikte yer alan küçük bir kapıdan girmek gerekmektedir. Kulenin kible tarafında yer alan bu kapı, minareye bitişik başka bir yapının olabileceğini işaret etmektedir. Bu yapının ise cami olabileceği düşünülmektedir. Fakat restorasyon öncesi ve sonrası kalıntılarda minareye bitişik yapı ile ilgili herhangi bir bulgu tespit edilememiştir. Kapıdan

girdikten sonra ise tuğladan yapılmış ve sadece bir kişinin sığabileceği dolambaçlı ve dar merdivenler çıkılarak tepeye ulaşılmaktadır. Merdivenleri aydınlatmak için ise kulenin farklı bölümlerinde küçük pencereler bulunmaktadır (Akgöz vd., 2019).

Kulenin içinde bulunduğu şehrin kalıntıları çok geniş bir alana sahiptir. Balasagun şehri iki bölümden oluşmaktadır. Birinci merkezi bölüm kale olup, dört köşeli planda kurulmuş 36 hektar alana sahiptir. İkinci bölümü ise, kalenin dışında 25–30 km² yere sahip şehirdir. Burada şehirde yaşayan sanatkarların, esnafın ve çiftçilerin evleri yapılmıştır. Bu alanın etrafı 20 km'ye varan uzunlukta iki sıra kale duvarı ile çevrilmiştir. Kısaca bu şehir, İpek yolu güzergahı üzerinden kurulan aynı zamanda Orta Asya'nın ekonomisi ve kültürü ile büyüyüp gelişen önemli şehirlerinden biridir (Törökan Uulu, 2015).

19. yüzyılın ortalarından itibaren Burana şehri ve orada yer alan minare, Rus bilim adamlarının ilgisini çekmeye ve araştırma alanı olmaya başlamıştır. Ünlü Rus araştırmacı V. V. Barthold bölgede geniş çaplı bir araştırma yapmıştır. 1877 yılında Rus Arkeologlar IV Kongresi'nde Orta Asya'nın önemli kültürel miraslarından biri olan Burana Kulesi hakkında ilk rapor sunulmuştur. 1920'lerde kulenin mimari incelemesine başlanılmıştır. Kulenin bodrum katında öncelikli koruma çalışmaları için bir bütçe hazırlanarak Türkistan Cumhuriyet devleti tarafından korunan nesnelerin arasına dahil edilmiştir. Bu süreçten sonra 35 yıldan fazla bir süre Burana Kulesi'ne yönelik hiçbir çalışma yapılmamıştır. 1938 yılında ise Yedi Su arkeolojik araştırma heyeti Burana kenti kalıntılarını ve kuleyi araştırmaya başlamıştır. Burana kenti kalıntıları ile ilgili önemli çalışmalar P. N. Kojemyako tarafından 1953–1954 yılları arasında yapılmıştır (Alieva, 2019).

Resim 7. Burana Açık Hava Müzesi (Tripadvisor, 2024)

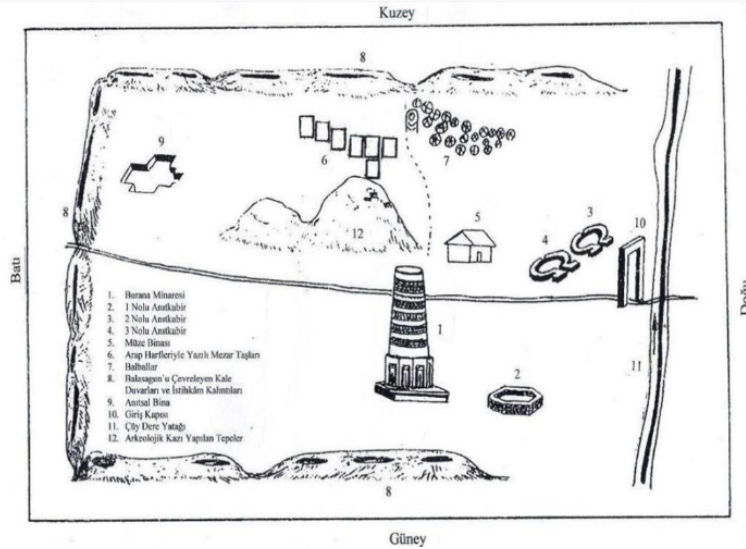
1970-1974 yıllarında B. V. Pomaskin'in projesi ile Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Özel Bilimsel Restorasyon Atölyesi Burana Kulesi'ni restore etme ve kurtarma çalışmalarını yürütmüştür. Beş yıl içerisinde kulenin bozulan ve yıkılan yerleri yeniden tamir edilerek, sekizgen zemini yeniden yapılmıştır. Kuleye çıkmak için güney tarafında yer alan metal merdiven yerleştirilmiştir. Restorasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra ise eski şehir merkezi kompleks olarak Burana Açık Hava Müzesi adıyla ziyarete açılmıştır. Günümüzde kulenin çevresinde; hamam ve kale duvarı kalıntıları, küçük bir müze, Hristiyan ve Müslüman mezar taşları, balballar ile birlikte bir türbe bulunmaktadır. Bu kalıntılar bize Balasagun'un tarihteki ihtişamı, önemi, dini ve kültürel zenginliği hakkında önemli bilgiler vermektedir (Törökanov, 2014; Satıcıoğlu, 2020).

Resim 8. ve 9. Burana Açık Hava Müzesi'nde Yer Alan Balballar (Tripadvisor, 2024)

Balbal kelimesine ilk olarak Eski Türk yazıtlarından olan Orhun Yazıtları'nda geçtiği söylenmektedir. Köktürkler (Göktürkler), kendileri için önemli bir yere sahip olan savaşçı, yiğit, komutan, kahraman gibi kişilerin mezarlarına bu kişilerin kendi öldürdükleri düşmanlarının ağaç veya taştan yapılmış heykellerini dikmişlerdir ve bu diktikleri bu heykellerin öldükten sonraki hayatında ölen kişiye yardım ya da hizmet edeceğine inanmışlardır. Balbalların sayısının fazlalığı da ölen kişinin hayattayken sahip olduğu gücünü simgelemektedir (Koner, 2022).

Balasagun adı verilen tarihi, kültürel ve dini anlamda önemli bir merkez olan şehirde çeşitli dönemlerde farklı yerlerden getirilen balbal adı verilen mezar taşları bulunmaktadır. Eski Burana kalıntıları içinde yer alan başka bölgelerden getirilen balbalların üzerindeki, Arapça yazılar, geyikli taşlar, kişi resimleri, yaşamlarını ve savaşlarını simgeleyen sahneler, hayvanlar, kadın resimleri ve milli kıyafetli kişilerin taş resimleri dikkati çekmektedir. Burana kalıntılarında ayrıca, arkeolojik çalışmalar sonucu bulunan taş değirmenleri, tarım işletme taş aletleri de bulunuyor. Burana'da bulunan balballar toplam 77 adettir. Bu balbal taşları Burana Açık Hava Müzesi'ne Çüy, Issık Göl, Narın bölgelerinden getirilip oraya dikilmiştir. Burana Açık Hava Müzesi'nde yer alan balbalların taşlarının cinsleri; granit, bazalt, mermer ve kumtaşından yapılmıştır. Ayrıca tahtadan yapılan balballardan bahsedilmekte olup, dayanıklı olmadığı için günümüze ulaşamamıştır. Karahanlılar döneminde yapılan burana minaresi çevresine balballar dikilmiştir. Açık Hava Müzesi içerisinde Karahanlılar döneminden günümüze ulaşamamış metruk halde üç adet mezar, küçük bir müze, mezar taşları, balballar, anıtsal bina, giriş kapısı, Çüy dere yatağı ve arkeolojik kazılar yapılan tepeler bulunmaktadır (Mutlu, 2015).

Resim 10. Burana Açık Hava Müzesi Krokisi (Törökanov, 2014)

Kültür Turizmi

Kültür ve turizm kavramları her zaman birbirinden ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olmuştur (Richards, 2018). Bilim insanlarına göre kültür, bir toplumun sahip olduğu maddî ve manevî değerlerden oluşan bir bütündür. Aynı zamanda kültür; toplumda var olan her tür bilgi, alışkanlık, düşünce ve görüş, ilgi, değer yargıları, genel tutumlar ve tüm davranış şekilleriyle bir bütünü oluşturmaktadır. Kültür kavramının sahip olduğu özelliklerinden dolayı birçok turist, toplumlara ait olan kültürleri tanıma isteğiyle seyahat etmektedir. Turistlerin farklı kültürleri görme merakı ve isteğiyle gerçekleştirmiş oldukları seyahatler 'kültür turizmi' olarak adlandırılmaktadır (Uygur ve Baykan, 2007).

Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) kültür turizmine ilişkin iki tanımı bulunmaktadır. Dar anlamda kültür turizmi; iş gezileri, gösteri sanatları, kültür turları, festivallere ve diğer kültürel etkinliklere seyahatler, tarihi yapıları ve destinasyonlara ziyaretler, doğayı, folkloru veya sanatı incelemek için seyahat etmek gibi esas olarak kültürel motivasyonlara yönelik kişilerin hareketlerini ve hac ziyaretleri kapsamaktadır. Daha geniş anlamda ise kültür turizmi; 'insanların çeşitlilik ihtiyacını karşılayan, bireyin kültürel düzeyini yükseltmeye yönelik, yeni bilgi ve deneyimleri elde etmelerine olanak sağlayan tüm hareketleri' olarak tanımlanmaktadır (Pedersen, 2002). Richard'a göre (2018) ise kültür turizmi, ziyaretçinin temel motivasyonunun bir turizm destinasyonundaki somut ve somut olmayan kültürel çekicilikleri/ürünleri öğrenmek, keşfetmek, deneyimlemek ve tüketmek olduğu bir turizm faaliyeti türüdür. Bu çekicilikler/ürünler, bir toplumun sanat ve mimarisini, tarihi ve kültürel mirasını, mutfak mirasını, edebiyatını, müziğini, yaratıcı endüstrilerini ve yaşam biçimleri, değer sistemleri, inançları ve gelenekleriyle yaşayan kültürlerini kapsayan, kendine özgü maddi, düşünsel, ruhsal ve duygusal özelliklerinin bütünüyle ilgilidir.

Kültür turizmi, turistlerin hem somut hem de somut olmayan miras değerlerini kapsayan destinasyonların kültürel zenginliğini keşfetmelerine ve bunlarla etkileşime girmelerine olanak tanıyan çok yönlü bir olgudur. Tarihi yerlerden ve anıtlardan, geleneklere, ritüellere ve sözlü tarihlere kadar kültür turizmi ya da kültürel turizm, toplulukların tarihini, kimliğini ve geleneklerini anlamak için bir köprü görevi görmektedir (Naumov, 2016).

İnanç Turizmi

İnanç turizmi, turizmin en eski biçimlerinden biridir ve küresel turizm pazarının önemli, gelişen ve giderek daha da büyüyen bir yanını temsil etmektedir. Dini amaçlarla yapılan seyahat ve turizmin yaygın örnekleri arasında kutsal yerleri ziyaretler, inzivalar, konferanslar, seminerler ve festivaller yer almaktadır. İnanç turizmi, 'hem seküler hem de dini nedenlerle ziyaret edilen bir dizi manevi mekan ve ilişkili hizmeti' içermektedir. Ancak, toplumlar için inanç turizmi yalnızca maneviyata bir çağrı değil, aynı zamanda önemli ekonomik bir itici güçtür. Bu nedenle, turizm endüstrisinde inanç turizmi olarak bilinen niş turizm pazarı hızla büyümektedir (İliev, 2020).

Din, topluluklar için ahlaki bir pusula sağlamanın yanı sıra duygusal hisleri ve ritüel davranışları da bünyesinde barındırmaktadır. Dini sebeplerle birçok savaş yapılmış ve birçok ittifak onun temelinde kurulmuştur. Din, hem bireysel hem de toplumsal deneyimler ve etkileşimler yoluyla dini kimliği oluşturmada ve etkilemektedir. İnsanlar giderek artan bir şekilde dini nedenlerle seyahat etmektedir (Rashid, 2018). Dinin insanların hayatlarında oynadığı önemli role dair kanıtlar sadece yeme, içme ve giyim gibi günlük pratiklerde değil, aynı zamanda destinasyon seçimi ve motivasyonları da dahil olmak üzere turistler birçok dini nedenlerle seyahat etmektedirler (Terzidou, Scarles ve Saunders, 2018).

İnanç turizmi, turizm anlayışının değerlendirilmesinde; kutsal mekanları ziyaret etme, dini törenlere katılma veya takip etme, dini görevleri yerine getirme amacıyla yapılan ziyaret veya faaliyetler olarak tanımlanabilir. Turizm olgusunun değerlendirilmesinde çoğunlukla dini inançları yerine getirmek ve/veya inanç çekim merkezlerini görmek için yapılan turistik gezileri kapsamaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde dini ve kutsal yerlerin daha çok meraklı turistler tarafından ziyaret edildiği sonucuna ulaşılmaktadır (Kartal, Tepeci ve Atlı, 2015). Başka bir deyişle, inanç turizmi, yurt içi ve yurt dışı turizminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Turizm gelişimine ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmasının yanı sıra inanç turizmi, turistler ile toplumlar arasında kültürel, politik, dini ve sosyal bağlantılar kurmaktadır. Bu nedenle inanç turizmi, çok paydaşlı ve çok boyutlu bir olgudur (Lin, 2021).

İnanç turizmi, özünde belirli bir dine mensup kişilerle sıkı sıkıya bağlantılı bir seyahati ifade etmektedir. Aynı zamanda inanç turizminin tatil ve kültürel turizmle yakından bağlantılı olduğunu düşünülmektedir. İnanç turizmi genellikle mevsimsel olmuştur ve tatil gezileri, sosyal ve kültürel turlar veya

gruplar halinde seyahat etme gibi diğeri turizm biçimleriyle örtüşmektedir. Turistler dini ritüellere ve etkinliklere veya bunlara bağı faaliyetlere katılır ve yerel kültürleri, gelenekleri, ayinleri, mimariyi veya doğa manzara desenlerini deneyimlerler (Das vd, 2023). Yeni milenyumda ulaşım, teknoloji ve küreselleşme gibi sosyo-kültürel değişimler nedeniyle inanç turizmi en çok büyüyen ve gelişen turizm sektörü olarak kabul edilmektedir. Günümüzde ise dini merkezler gelişmekte ve çok işlevli hale gelerek, dini ve eğlence amaçlı seyahat eden turistler de dahil olmak üzere farklı motivasyonlara sahip ziyaretçilere kültürel ve eğlence olanakları sunmaktadır (Hassan, Carvache-Franco, Carvache-Franco ve Carvache-Franco, 2022).

Yöntem

Bu araştırma, İslamiyet'i kabul eden ilk Türk devleti Karahanlıların başkenti olan aynı zamanda dini ve kültürel açıdan tarihine ışık tutan önemli turistik destinasyonlardan biri olan Burana Kulesi'nin dini ve kültürel çekiciliğinin artırılması, ülke turizminin geliştirilmesi ve turistik bir ürün olarak ziyaretçi sayısının artırılması ve tanıtılması için nelerin yapılması gerektiği sorusuna yanıt aramaktadır. Araştırmada, Burana Kulesi'nin kültür turizmi ve inanç turizmi kapsamında değerlendirilerek SWOT analizinin yapılması hem ülke turizminin hem de Burana Kulesi'nin içinde bulunduğunu bölgenin tanınması ve turistik anlamda geliştirilmesi amaçlanmaktadır. İpek Yolu'nun önemli ticaret merkezlerinden biri olan eski adıyla 'Balasagun' olarak bilinen bu tarihi şehrin Türklerin İslam dinini kabul etmelerinde önemli bir rol oynaması, 'Türklerin İlk Minaresi' olarak adlandırılması gibi sebeplerden dolayı hem dini hem de kültürel açıdan büyük bir önem taşımaktadır. Bu alanlarda yapılan araştırmalar incelendiğinde Burana Kulesi'nin turizm potansiyelini inceleyen çalışma sayısının çok kısıtlı olduğu, yapılan çalışmalarında Burana Kulesi ve Balasagun bölgesinin arkeolojik anlamda tarihini ve kalıntılarını inceleyen araştırmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi (Gordion (Yassıhöyük) ve Yakın Çevresi Alan Yönetim Planı, 2021), gözlem ve SWOT Analizi Tekniğı kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle hazırlanmış araştırmalarda incelenen olaylar ya da olgular hakkında derinlemesine bir bilgiye ulaşma amacı söz konusudur. Nitel araştırma yöntemin tercih edilme nedeni ise nitel araştırmanın ele aldığı problem ya da amacı kendi bağlamında sorulayıcı ve yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemekte; olayları ve olguları yorumlarken insanların onlara attığı anlamlara odaklanmaktadır. Bu araştırma yöntemiyle daha önceden bilinen ya da fark edilmemiş bir problemin algılanmasına, probleme ilişkin doğal olguların gerçekçi bir şekilde ele alınmasına ve açıklanması yönelik öznel-yorumlayıcı bir süreç ile ele alınmaktadır (Baltacı, 2019).

Veri elde etmek ve mevcut durumun tespit etmek için alan gezisi ile yerinde gözlemler yapılmış, ek olarak daha önce bu alanda yapılmış bilimsel araştırmalar ve raporlardan yararlanılmıştır. Elde edilen bu bilgiler ve veriler değerlendirilerek, SWOT analizi yöntemiyle Burana Kulesi'nin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatlar ve tehditleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Bu araştırmada Kırgızistan sınırları içerisinde yer alan Burana Kulesi'ne olan turizm talebinin artırılmasını sağlamak ve hem Kırgızistan hem de eski adıyla Balasagun (Tokmok) şehrinin turistik çekiciliğini arttırmak amacıyla bölgenin SWOT analizinin yapılarak turistik tanınırlığının artırılması ve turizm potansiyelinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. SWOT analizi ile Burana Kulesi'nin güçlü ve zayıf yönleri ortaya konulurken, oluşabilecek fırsat ve tehditlere de yer verilerek; hem yerli halkı hem yerel yöneticileri hem de turizm sektörü temsilcilerini bilinçlendirerek bir farkındalık yaratılmaya çalışılmaktadır.

SWOT analiz tekniğı bir işletmenin, yatırımın, sektörün, ülkenin ya da coğrafi bölgenin/turistik destinasyonun kendi özelliklerinden kaynaklanan güçlü ve zayıf yönleri ile geleceğe yönelik olarak kontrol edilebilen veya kontrol edilemeyen çevresel faktörlerinden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin saptanmasını amaçlayan bir tekniktir (Ercan, Dalgın ve Atak, 2017). SWOT kelimesi, Strengths (Güçlü Yönler), Weaknesses (Zayıf Yönler), Opportunities (Fırsatlar), Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır. Güçlü yönler, turistik destinasyonun rekabete karşı ona avantaj sağlayan bir yanını temsil etmektedir. Zayıf yönler, aynı turistik destinasyonun karakteristiğidir ve rekabete karşı göreceli bir dezavantajlı yanların temsil etmektedir. Fırsatlar, seçilen turistik destinasyonun yararına kullanılabilecek daha geniş çevredeki gerçekliklerini yansıtmaktadır. Tehditler ise daha geniş çevredeki gerçeklikleri ve turistik destinasyon için sorunlara yol açabilecek alternatifleri ortaya koymaktadır (Teoli, Sanvictores ve An, 2023).

Yapılan literatür taraması ve alınan uzman görüşleri ışığında Burana Kulesi'nin güçlü ve zayıf yönleri ile karşı karşıya kaldığı fırsat ve tehditler aşağıda yer almaktadır.

Burana Kulesi'nin SWOT Analizi

Güçlü Yönler

- UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alması,
- İslamiyet'i kabul eden ilk Türk devleti Karahanlıların başkenti olması,
- Karahanlıların başkenti olması sebebiyle hem inanç turizmi hem de kültür turizmi açısından zengin bir tarihinin olması,
- Bölgenin bozulmamış bir iklim ve bitki örtüsünün olması,
- Bölge halkının misafirperver ve sıcakkanlı olması,
- Burana Kulesi'nin içinde bulunduğu eski adıyla Balasagun şehrinin İpek Yolu'nun önemli ticaret merkezlerinden biri olması,
- Burana Kulesi'nin içinde yer aldığı Burana Açık Hava Müzesi'nde gezilecek başka tarihi ve turistik alanların olması,
- Kırgızistan'ın başkenti olan Bışkek şehrine yakın olması,
- Burana Kulesi'nin bulunduğu Tokmok şehrinin Issık Göl, Ala Archa gibi turistik yerlere yakın olması.

Zayıf Yönler

- Burana Kulesi'nin yer aldığı bölgedeki altyapı ve üstyapı yetersizlikleri,
- Bölgedeki turizm bilincinin yeterince gelişmemiş olması,
- Burana Kulesi'nin yer aldığı Tokmok şehrine bölgenin turizm potansiyelini destekleyecek herhangi bir yatırımın yapılmaması,
- Burana Kulesi'nin çevresinde konaklama tesislerinin ve yiyecek içecek alanlarının eksikliği,
- Kırgızistan'ın dolayısıyla Burana Kulesi'nin dünya üzerinde bilinirliğinin/tanınırlığının düşük olması,
- Burana Kulesi'nin yakın çevrede yaşayan insanlar tarafından bilinmesine rağmen, dini ve kültürel anlamda bu kadar zengin bir bölgenin dünya genelinde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yapılmaması,
- Burana Kulesi'ne gidiş güzergahı üzerinde coğrafi bilgilendirme tabelalarını eksikliği,
- Bölge halkının turistik anlamda yeterli bilgiye sahip olmaması,
- Engelli turistlerin bölgeyi rahatlıkla gezabilmeleri için elverişli alanların olmaması,
- Burana Kulesi ve çevresinde turistik anlamda görev yapacak nitelikli iş gücü eksikliği,
- Burana Kulesi'ne ulaşım için çevre ilçelerden toplu ulaşımın yetersiz olması.

Fırsatlar

- Kırgızistan'da hem başkentin hem de diğer turistik şehirlerin nitelikli iş gücü talebini karşılayabilecek sayıda üniversitenin ve turizm bölümlerinin olması,
- Ülkede sanayinin olmaması nedeniyle hem ülkenin hem de bölgenin turizmin gelişmeye açık olması,
- Ülkede turistik anlamda sadece Burana Kulesi'nin olmaması, tarihi ve turistik anlamda gezip görülebilecek farklı yerlerin olması,
- Ülke de ve bölgede alternatif turizm çeşitlerini geliştirilmesi yönelik imkanların var olması: Trekking, bisiklet ve atv turları, kayak, kamping, Kökbörü oyunları, at üzerinde doğal yaşam turu gibi,
- Orta Asya bölgesinin ve Kırgızistan'ın özellikle Müslüman turistler için cazip olması; dil zorluğunun olmaması, kültürel yakınlık gibi,
- Sektör çalışanlarının ve yerel halkın İngilizce, Rusça, Türkçe ve Kırgızca olmak üzere birden fazla yabancı dil bilgisinin olması,
- Şehirde yer alan Tannı dağlarının dağcılık, avcılık ya da trekking gibi sporlar için uygun olması,
- Bölgeye hem konaklama ihtiyacını karşılamak hem de gelen turistlere farklı bir deneyim sunmak adına turistlere Kırgızistan'ın geleneksel çadırlarında konaklama imkanı sunulabilmesi.

Tehditler

- Kontrollü ve bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmeyen turizm faaliyetlerinin bölgenin doğal yapısını bozma ihtimalinin olması,

- Kontrollü ve bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmeyen turizm faaliyetlerinin bölgede çevre kirliliğinin artması neden olması,
- Bölgede kültür turizmi bilincinin yeterince gelişmemiş olması,
- Tokmok şehrinin hem bilinirliğinin hem de turistik çekiciliğinin düşük olması,
- Burana Kulesi Açık Hava Müzesi bahçesinde yer alan balballar ve diğer eserler korunaksız bir şekilde sergilenmektedir. Uzun dönemde eserler doğal şartlar altında tahrip olabilecek olması.

Sonuç ve Öneriler

Kırgızistan'ın Tokmok şehri sınırları içerisinde yer alan Burana Kulesi'nin sahip olduğu turizm potansiyelinin kültür turizmi ve inanç turizmi kapsamında SWOT analiziyle değerlendirilmesine yönelik olan bu araştırmada, Burana Kulesi'nin sahip olduğu güçlü ve zayıf yönler, oluşabilecek fırsat ve tehditler belirlenerek var olan turizm potansiyellerinin daha verimli olarak nasıl değerlendirilebileceği ve geliştirilebileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan literatür taraması ve yerinde gözlemler ışığında Burana Kulesi İslamiyet'i kabul eden ilk Türk devleti Karahanlıların başkenti olan Balasagun şehrinde yer alan hem kültürel hem de dini açıdan derin bir tarihi geçmişe ve değerli eserlere sahip olan turistik açıdan önemli bir destinasyondur.

Burana Kulesi'ne ilişkin yapılan detaylı değerlendirmeler sonucunda; bölgenin en güçlü yanlarından biri zengin tarihi ve kültürü, bozulmamış doğal yapısı, bölgenin tarihsel önemi ve konumudur. Ayrıca eski adıyla Balasagun şehrinin İpek Yolu güzergahı üzerinde yer alması, İslamiyet'i kabul eden ilk Türk devleti Karahanlıların başkenti olması, İslamiyet'in kabul edilmesiyle 'Türklerin İlk Minaresi' olarak adlandırılan hem kültürel anlamda hem de dini anlamda turistik çekiciliği çok yüksek olan bir olması sebebiyle tercih edilebilir bir destinasyondur. Aynı zamanda Türk turistler için Orta Asya bölgesi kültürel yakınlık, dil zorluğunun olmaması gibi çeşitli sebeplerden dolayı cazip destinasyon imajı yaratılabilir.

Burana Kulesi'nin içinde yer aldığı Burana Açık Hava Müzesi'nde bölgeye gelecek turistlerin gezip görebileceği; anıtkabirler, müze binası, Arap harfleriyle yazılı mezar taşları, balballar, Balasagun'u çevreleyen kale duvarları ve istihkâm kalıntıları, anıtsal bina, giriş kapısı, Çüy dere yatağı, arkeolojik kazı yapılan tepeler bulunmaktadır. Ek olarak, gelen turistler sadece bölgedeki tarihi ve turistik yerleri ve yapılan değil, çevre şehirlerde yer alan Issık Göl, Ala Archa, Karakol, Süleyman Dağı, Ala Too gibi doğa harikası olan turistik destinasyonları da görebilirler.

Burana Kulesi'ni ziyaret edecek turistler bölgeyi dört mevsim tercih edebilirler. Her ne kadar doğal güzellikleri ve iklimiyle bahar ve yaz aylarında daha tercih edilebilir olsa da kış mevsiminde de çevre illerde kayak yapabilmek ve benzeri imkanlar bulunmaktadır. Bölgeyi kışın tercih edecek turistler yakın olan çevre şehirlerde kayak yaparak hem dini ve kültürel ziyaretlerini gerçekleştirmiş hem de kış turizmi faaliyetlerine katılım göstermiş olacaktırlar.

Güçlü yanları ve fırsatları bölgeye yönelik yapılabilecek tanıtım ve pazarlama faaliyetleriyle ön plana çıkartılarak turistik açıdan talebin artmasına neden olacaktır. Bölgenin ve ülkenin turizmi talebini karşılayacak ve olumlu yönde etkileyecek birçok özelliği bulunmaktadır. Özellikle ülkede çok fazla üniversite olması, burada okuyan eğitimli kişilerin turizmde nitelikli personel olarak aktif rol alabilme potansiyellerinin varlığı, ülke de yaşayan genç nüfusun büyük bir çoğunluğunun İngilizce, Rusça, Türkçe ve Kırgızca dillerini iyi düzeyde konuşabiliyor olmaları da çok büyük avantajdır.

Bu kadar zengin bir tarihe ve doğal bir iklime sahip turizm potansiyeli yüksek olan bu bölgenin zayıf yönleri ve tehditleri incelendiğinde ise güçlü yönleri ve fırsatlarına göre daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Bunun sebebinin ise bölgenin kültürel ve turistik değerinden kaynaklı olmadığı, bölgeye yönelik yapılan yatırımların yetersiz olmasından ve tanıtım pazarlama faaliyetlerinin yetersiz olmasından kaynaklı olduğu görülmektedir. 1800'lü yıllardan itibaren Rus bilim adamlarının ilgisini çeken ve çalışmalara başlanılan bölgenin günümüzde hala en ilkel hali ile turistlerle buluşması ve bölgede ciddi anlamda altyapı ve üstyapı yetersizliklerinin olması turizm potansiyelini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle bölgeye olan ulaşımın yetersiz olması, özel araçlarla ulaşım sağlanacak olsa bile yolların bakımsız olması ve bilgilendirme tabelalarının eksikliği, turistlerin konaklama ve yeme-içme ihtiyaçlarını karşılayacak tesislerin olmaması, özel ihtiyaçlarını karşılayabilecek alanların fazlasıyla bakımsız olması gibi çok fazla yatırım gerektiren eksiklikleri bulunmaktadır.

Hem konaklama imkanının olmaması hem de bölgede turistik açıdan yapılabilecek başka bir faaliyetin olmaması sebebiyle bölgeye gelen turistlerin bölgeyi genellikle günübirlik ziyaret ettikleri görülmektedir. Ancak ileriki yıllarda turistik talebin durumuna göre bölgede yer alan eski köy evlerinde pansiyonculuk ya

da bölgenin doğal yapısını da bozmayacak şekilde turistlere geleneksel çadırlarında (otağ) konaklama imkanı sağlayacak aynı zamanda bölge halkının da ek gelir sağlamasına destek olacak konaklama imkanları teşvik edilebilir.

Öneriler

- Orta Asya'da yer alan bu ülkeye ekonomik anlamda daha güçlü olan Türk Devlet Teşkilatı üye ülkelerinden yatırım desteği sağlanabilir.
- Ülkenin ve bölgenin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin artırılması ve bölge turizminin tanıtımında daha aktif rol oynayabilmesi için yerel yönetimler ve üniversitelerle iş birliğine gidilebilir.
- Bölgenin hem konaklama ihtiyacını karşılamak hem de gelen turistlere farklı bir deneyim sunmak adına aynı zamanda bölgenin doğal yapısını da bozmayacak şekilde turistlere Kırgızistan'ın geleneksel çadırlarında (otağ) konaklama imkanı sunulabilir. Bölge arazisinin elverişli olması sebebiyle kamping alanları oluşturulabilir.
- Bölgeye gelen turistlerin yeme-içme ihtiyacının karşılanması için hem ülkenin farklı sunumları ve lezzetleriyle ön plana çıkan yöresel yemeklerinin turistlere sunumu hem de bölgenin bir gastronomi şehri olarak tanıtımı yapılabilir.
- Hem bölgeye ve ülkeye olan turistik ilginin artırılması hem de bölgeye özgü yolların ön plana çıkartılması adına alternatif turizm çeşitleri geliştirilebilir. Örneğin; Kökbörü oyunları, at üzerinde doğal yaşam turu, kış turizmi, trekking, atv ve bisiklet turları, kamping gibi.
- Bölgeye gelen turistler sadece bölgedeki tarihi ve turistik yerleri ve yapıları değil, çevre şehirlerde yer alan Issık Göl, Ala Archa, Karakol, Süleyman Dağı, Ala Too Meydanı gibi doğa harikası olan turistik destinasyonları da görebilirler. Bu bölgeler arasında gezi rotaları oluşturulabilir.

Etik Beyan

"Burana Kulesinin Kültür ve İnanç Turizmine Katkısının SWOT Analiz İle Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gerekli olan etik kurul izinleri İstanbul Kültür Üniversitesi'nden alınmıştır.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Akgöz, E., Şalvarcı, S. ve Tengilimoğlu, E. (2019). Orta Asya'da kültür turizminin sembolü: Burana kulesi. *International V Human & Civilization Congress From Past to Future*. Alanya.
- Akdoğan, F. (2010). Geleneksel yerleşmelerde kültür turizmi: Beypazarı örneği. *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 10(2), 125-136.
- Alieva, C. (2019). Kırgızistan Çolpon-Ata bölgesindeki petroglifleri çevresi ile birlikte koruma önerileri (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi. Kayseri.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Abi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Çikolar, E. (2023). Kırgızistan'da inanç ve kültür turizmi: Özgen şehri. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 94-113.
- Das, A., Kondasani, R. K. R. ve Deb, R. (2023). Religious tourism: a bibliometric and network analysis. *Tourism Review*, 79(3), 622-634.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15(1-2), 51-59.
- Ercan, F., Dalgin, T., ve Atak, O. (2017). Muğla/Ortaca ilçesinin kırsal turizm potansiyelini değerlendirmeye yönelik bir Swot analizi. *Journal of International Social Research*, 10(52).
- Gordion (Yassıbüyük) ve yakın çevresi alan yönetim planı. (2021). Ankara.
- Hassan, T., Carvache-Franco, M., Carvache-Franco, W. ve Carvache-Franco, O. (2024). Motivations as predictors of religious tourism: the Muslim pilgrimage to the city of Mecca. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 14(3), 419-435.
- Iliev, D. (2020). The evolution of religious tourism: Concept, segmentation and development of new identities. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 45, 131-140.
- Kartal, B., Tepeci, M. ve Atlı, H. (2015). Examining the religious tourism potential of Manisa. *Turkey with a marketing perspective. Tourism Review*, 70(3), 214-231.
- Koner, B. İ (2022). Kırgızistan Balballarının İncelenmesi Ve Uygulamalar (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Lin, C. P. (2021). The salience of stakeholders in religious tourism: A case study of the Dajia Mazu pilgrimage. *Annals of Tourism Research*, 86, 103091.

- Mutlu, İ. (2015). Kırgızistan Tokmak-Burana'daki Taş Balballar (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi. Kayseri.
- Naumov, N. (2016). Cultural Tourism. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 7(1), 72-73.
- Notarstefano, G. ve Gristina, S. (2021). Eco-sustainable routes and religious tourism: an opportunity for local development. The case study of Sicilian routes. In *Tourism in the Mediterranean Sea*, 217-239.
- Pedersen, A. (2002). Managing tourism at world heritage sites: practical manual for world heritage site managers. *UNESCO World Heritage Centre*, 1-97.
- Rashid, A. G. (2018). Religious tourism—a review of the literature. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 1(2), 150-167.
- Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12-21.
- Satıcıoğlu, H. (2020). İki kule bir efsane: Burana ve İstanbul kız kuleleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 49, 245-260.
- Teoli, D., Sanvictores, T., ve An, J.(2023). SWOT Analysis. StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing.
- Terzidou, M., Scarles, C. ve Saunders, M. N. (2018). The complexities of religious tourism motivations: Sacred places, vows and visions. *Annals of Tourism Research*, 70, 54-65.
- Tripadvisor. (2024). Burana Tower. https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g1594790-d4176350-Reviews-Burana_Tower-Tokmok_Chuy_Province.html
- Törökan Uulu, E. (2015). Burana Müzesi ve Balasagın (Çev: Bilal Yıldız). *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(4), 121-145.
- Törökanov, E. (2014). Burana Cumhuriyet Arkeolojik-Mimari Müze Kompleksi (Çev: Bilal Yıldız). *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 193-207.
- Uygur, M. S. ve Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 30-49.
- Yıldız, B. (2014). Balasagın-Burana açık hava müzesi ve Arap harfleriyle yazılmış mezar taşları. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(18), 185-221.

EXTENDED ABSTRACT

The Burana Tower (Burana Minaret), located in Tokmak in the capital of Kyrgyzstan, Bishkek, is situated at the foothills of the Tian Shan Mountains along the Silk Road. Known in ancient times as Balasagun, this historical city was the capital of the Karakhanids, the first Turkic state to adopt Islam. Originally constructed as a watchtower, the Burana Tower began to be used as a minaret following the Karakhanids' acceptance of Islam. For this reason, it is called the First Minaret of the Turks. This city, which played a significant role in the adoption of Islam by the Turks, remains an essential destination for religious tourism. UNESCO, an organization dedicated to preserving historical and natural sites worldwide for future generations, added the Burana Tower to its World Heritage List in 2014. This study aims to address how the religious and cultural appeal of the Burana Tower, an important tourist destination that sheds light on the history of the Karakhanid capital, can be enhanced, how tourism can be developed, and how the site can attract more visitors and gain greater recognition as a touristic product. The study evaluates the Burana Tower in the context of cultural and faith tourism, conducting a SWOT analysis to raise awareness of both the site and the region it is located in and to develop it in terms of tourism. Given its historical role as one of the key trading hubs on the Silk Road and its significance as a city central to the Turks' adoption of Islam, the Burana Tower holds immense religious and cultural value. Upon reviewing previous studies, it was found that research focusing on the tourism potential of the Burana Tower is very limited. Existing studies mostly concentrate on the archaeological history and remnants of the Burana Tower and the Balasagun region. To gather data and assess the current situation, field visits, and on-site observations were conducted, supplemented by scientific studies and reports previously carried out in this area. The collected data was analyzed using the SWOT analysis method to identify the strengths, weaknesses, opportunities, and threats associated with the Burana Tower. The findings indicate that the Burana Tower and its surrounding region have a rich historical, cultural, and religious heritage. Its nearly unspoiled historical structure, association with prominent historical figures, and its role as a pivotal location in the adoption of Islam by the Turks contribute to its strong appeal, particularly in terms of cultural and faith tourism. Additionally, the multilingual skills of the local workforce, along with opportunities for alternative tourism throughout nearly all twelve months of the year, further enhance the region's touristic appeal. However, the area's weaknesses include inadequate tourist investments, low recognition as a tourist destination, and insufficient promotional efforts. Major shortcomings include infrastructure deficiencies, limited transportation options to the area, poorly maintained roads, lack of accommodation and dining facilities, and neglected areas for meeting tourists' needs, all of which require significant investment.